

Volume 21, Issue 1
June 2023

ISSN 1731-8297, e-ISSN 6969-9696
<http://czasopisma.uni.opole.pl/index.php/osap>

ORIGINAL ARTICLE
received 2023-03-31
accepted 2023-05-24

Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania wideo

Protection against illegal and harmful content on video sharing platforms

AGNIESZKA GRZESIOK-HOROSZ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID: 0000-0002-9810-4216, agnieszka.grzesiok-horosz@us.edu.pl

Citation: Agnieszka Grzesiok-Horosz. Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania video. *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne* 21(1): 63–81. DOI: 10.25167/osap.5083.

Abstract: The development of technology has given rise to new types of media services such as video sharing platforms (VSPs) which can also provide an easy access to harmful or illegal content, especially detrimental to the proper development of minors or that made available by irresponsible users. The aim of the considerations in the article is to characterise activities of VSP providers, which are meant to render accessible content on their platforms in compliance with relevant legal regulations as well as manners of conduct applicable in cases of content prohibited by law. The basic method used in the article is the interpretative analysis of normative acts.

Keywords: video-sharing platform, VSP-provider, user-generated video, illegal and harmful content

Abstrakt: Rozwój technologii umożliwił powstanie nowego rodzaju usług medialnych, takich jak platformy udostępniania wideo. Nowe usługi dystrybucji treści audiowizualnych sprządzają również zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych dla prawidłowego rozwoju małoletnich lub nielegalnych, udostępnianych na platformach przez użytkowników. Celem rozważań prowadzonych w artykule jest charakterystyka działań dostawców VSP mających na celu zgodne z prawem udostępnienie treści, jak również sposobów postępowania z treściami na platformach zakazanymi przez prawo. Metodą podstawową zastosowaną w artykule jest analiza interpretacyjna aktów normatywnych.

Słowa kluczowe: platforma udostępniania wideo, dostawca i użytkownik platformy udostępniania wideo, treści nielegalne i szkodliwe

1. Wprowadzenie

Dynamiczny rozwój nowych mediów stał się jednym z powodów uchwalenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniającej dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku (dalej jako DAUM lub Dyrektywa). Zmiana ta polegała na odejściu od tradycyjnego modelu rynku audiowizualnego, charakteryzującego się ścisłym podziałem na nadawcę radiowego lub telewizyjnego i odbiorcę, na rzecz rynku użytkowników platform udostępniania wideo (VSP), którzy tworząc, udostępniając i komentując w sieci oglądane treści, stają się jego aktywnymi uczestnikami (Konarski 2020: 149; Kubiak i Myrda 2020: 155–162). Działalność VSP została uregulowana w bardzo ograniczonym zakresie, w nowym rozdziale IXA DAUM. Usługi dystrybucji treści audiowizualnych, w tym umieszczanych przez użytkowników platform, sprowadzają również potencjalne zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych dla prawidłowego rozwoju małoletnich lub nielegalnych w znaczeniu szerzenia mowy nienawiści lub nawołujących do popełniania przestępstw (Uzasadnienie 2021: 31; KRRiT 2022: 35). W polskim systemie prawnym regulacje dotyczące VSP wprowadziła, wchodząc w życie z dniem 1 listopada 2021 r., ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii. Nowatorstwo zawartej w niej regulacji polega m.in. na tym, że odnosi się ona do obszaru, którego popularność wzrasta w ostatnich latach w sposób wręcz lawinowy, a pozostawał on dotychczas poza zakresem ingerencji instytucjonalnej (Chałubińska-Jentkiewicz i Nowikowska 2021: 87; Matlak 2022a: 49). Jest to bardzo ciekawe jurydycznie zagadnienie – regulacja *contentu* przy transgranicznej naturze przepływów zawartości (Jaskiernia 2018: 123; Badźmirowska-Masłowska 2018: 439; KRRiT 2022:11). Celem rozważań prowadzonych w artykule będzie więc charakterystyka zakresu podmiotowego regulacji w zakresie VSP oraz omówienie działań dostawców VSP mających na celu wyeliminowanie treści zabronionych bądź zapewnienie udostępniania treści w sposób zgodny z prawem w ramach kontroli dokonywanej *ex post*. Co do zasady dostawcy VSP nie ponoszą odpowiedzialności za treści umieszczane przez użytkowników platform, ale porządkują je za pomocą różnych środków (Chałubińska-Jentkiewicz 2022: 595). Obowiązki dostawcy VSP dotyczą stworzenia i obsługi łatwych w użyciu systemów umożliwiających użytkownikom VSP ocenę treści bezprawnych, jak również przejrzystych mechanizmów umożliwiających ich zgłaszanie dostawcy, oraz systemów, za pomocą których dostawcy VSP informują użytkowników platform, jakie działania zostały podjęte w odpowiedzi na dokonane zgłoszenia.

Jeżeli treści zamieszczane przez użytkownika naruszają przepisy prawa, dostawca jest upoważniony do wezwania go do usunięcia naruszeń, a wobec braku doprowadzenia treści do stanu zgodnego z prawem – zablokowania możliwości ich publikowania (Niewęglowski 2021: 185). Dla relacji dostawca platformy udostępniania wideo – użytkownik niezwykle ważne są także postanowienia regulaminu świadczenia usług, które zostały omówione w tekście.

Metodą podstawową zastosowaną w artykule jest analiza interpretacyjna aktów normatywnych, uzupełniona o elementy nurtu metodologicznego hermeneutyki prawniczej. Przedstawienie rozwiązań zawartych w polskiej ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (URTV) jest uzupełnione wskazaniem uregulowań zawartych w DAUM. Rozważania obejmują stan prawny na marzec 2023 r.

2. Platforma udostępniania wideo – pojęcie, dostawca i użytkownik VSP

Pojęcie „usługa platformy udostępniania wideo” określone zostało w art. 1 ust. 1 lit. aa DAUM i oznacza ono usługę w rozumieniu art. 56 i 57 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, gdy podstawowym celem usługi lub jej dającej się oddzielić części lub zasadniczą funkcją usługi jest dostarczanie ogółowi odbiorców w celach informacyjnych, rozrywkowych lub edukacyjnych – poprzez sieci łączności elektronicznej w rozumieniu art. 2 lit. a Dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej – audycji, wideo stworzonych przez użytkownika lub obu tych rodzajów treści, za które dostawca platformy udostępniania wideo nie ponosi odpowiedzialności redakcyjnej, ale o sposobie zestawienia których dostawca ten decyduje, w tym automatycznie lub za pomocą algorytmów, w szczególności poprzez eksponowanie, flagowanie i sekwencjonowanie (Galewska 2021:124; Klafkowska-Waśniowska 2021:2). Niemalże identycznie zdefiniowano VSP w art. 4 pkt 22 lit. a URTV.

Warto wskazać w tym miejscu, że prawodawca europejski, świadomy trudności definicyjnych, nakazuje rozumieć VSP jako usługi (tworzone także przez użytkowników), których zakres, forma i pozycjonowanie wobec innych podmiotów konkurencyjnych, a także charakter udostępnianych przez nie treści (informacyjny, edukacyjny, rozrywkowy) świadczą o tym, że działalność ta nie jest dodatkiem do zasadniczo innej działalności. Dodatkowymi kryteriami umożliwiającymi identyfikację VSP mogą być także: zasięg treści audiowizualnych oraz szerokie rzesze użytkowników, w tym ich struktura (np. adresowanie przekazów do osób małoletnich). Ważne kryterium zakwalifikowania danej usługi jako VSP stanowi fakt jej „monetyzowania”, rozumiany jako generowanie

przychodów z treści audiowizualnych, co wskazuje na komercyjny charakter danej platformy (Komisja Europejska 2020).

Celem usługi VSP ma być dostarczenie ogółowi odbiorców m.in. audycji, która w świetle przepisów DAUM oznacza ciąg ruchomych obrazów z dźwiękiem lub bez niego, stanowiący odrębną całość – bez względu na długość – w układzie lub katalogu audycji przygotowanym przez dostawcę usług medialnych, w tym filmy pełnometrażowe, krótkie formy wideo, transmisje wydarzeń sportowych, sitcomy, filmy dokumentalne, audycje dla dzieci oraz filmy na podstawie oryginalnego scenariusza. Celem takim może być także dostarczenie ogółowi odbiorców wideo stworzonego przez użytkownika, co w DAUM oznacza ciąg ruchomych obrazów z dźwiękiem lub bez niego, stanowiący odrębną całość bez względu na swoją długość, który został stworzony przez użytkownika i umieszczony na VSP przez tego lub innego użytkownika. Podobna jest definicja zawarta w art. 4 ust. 22 lit. b URTV. Warto w tym miejscu wskazać, że polskie przepisy zawierają definicję legalną użytkownika VSP, nie ma jej zaś w DAUM (EOA 2021: 378). Użytkownik to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 Kodeksu cywilnego (KC), tj. ułomna osoba prawna, korzystająca z platformy udostępniania wideo, w szczególności przez posiadanie konta na VSP, umieszczanie lub odbieranie na niej audycji, wideo lub innych przekazów stworzonych przez tego użytkownika lub innych użytkowników. Celem podstawowym lub funkcją VSP może być także dostarczanie innych przekazów, rozumianych jako wszelkiego rodzaju przekazy niebędące audycjami lub wideo utworzonymi przez użytkowników, jak przekazy handlowe albo przekazy planszowe, pochodzące od organizacji pozarządowych informacje niemające komercyjnego charakteru (Uzasadnienie 2021: 32).

Termin „odpowiedzialność” w DAUM odnosi się wyłącznie do odpowiedzialności „redakcyjnej”, co ma służyć rozdzieleniu pojęć dostawcy platformy i użytkownika poprzez kryterium wpływu redakcyjnego na opublikowany materiał. W rozumieniu Dyrektywy „decyzja redakcyjna” oznacza decyzję podejmowaną regularnie w ramach sprawowania odpowiedzialności redakcyjnej, związaną z codziennym funkcjonowaniem usługi medialnej (Woods 2018: 3). Polski przepis art. 4 pkt 3 URTV odzwierciedla zasady odpowiedzialności dostawcy usług określonych w Dyrektywie.

Jako że platformy udostępniania wideo są usługami świadczonymi drogą elektroniczną, obejmującymi transmisję w sieci telekomunikacyjnej danych przekazywanych przez odbiorcę usługi, zgodnie z przepisami ustawy z 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną definicja VSP wykazuje wiele punktów wspólnych z cechami usług pośredników przechowujących i udostępniających treści użytkowników. W piśmiennictwie zasadnie zauważa się, że użyte w definicji VSP sformułowanie „pochodzących” od użytkowników

(Piech 2019: 252) lepiej oddawałoby cechę, jaką jest możliwość udostępniania przez użytkowników – za pośrednictwem platform – także treści stworzonych przez inne podmioty.

Dostawca platformy udostępniania wideo w rozumieniu DAUM oznacza osobę fizyczną lub prawną, która „świadczy usługę” platformy udostępniania wideo (Badźmirowska-Masłowska 2018: 445), natomiast w przepisie art. 4 pkt 22 c URTV jest mowa o osobie fizycznej, prawnej lub osobowej spółce handlowej, która „dostarcza” platformę udostępniania wideo.

Dyrektywa i URTV kazuistycznie wskazują zasady ustalania jurysdykcji, co ma zapobiegać sytuacji wyłączenia się z zakresu stosowania DAUM poprzez tworzenie wielowarstwowej grupowej struktury przedsiębiorców mających siedzibę w Unii Europejskiej i poza nią. Tak więc dla celów Dyrektywy dostawca VSP mający siedzibę na terytorium państwa członkowskiego podlega jurysdykcji tego państwa członkowskiego, ponadto wskazane jest, w celu zapewnienia skuteczności środków ochrony, by te same zasady miały również zastosowanie do dostawców VSP, którzy nie mają siedziby w danym państwie członkowskim. Dostawca VSP będzie uznany za mającego siedzibę na terytorium danego państwa członkowskiego, jeżeli posiada jednostkę dominującą (tj. jednostkę, która kontroluje co najmniej jedną jednostkę zależną) lub jednostkę zależną (tj. jednostkę kontrolowaną przez jednostkę dominującą), które mają siedzibę na terytorium tego państwa członkowskiego, lub jest częścią grupy, rozumianej jako jednostka dominująca, wszystkie jej jednostki zależne oraz wszystkie inne jednostki mające z nimi związki gospodarcze i prawnoorganizacyjne, a inna jednostka tej grupy ma siedzibę na terytorium tego państwa członkowskiego (Cole 2018: 10; Cavaliere 2021: 5). Jeżeli jednostka dominująca, jednostka zależna lub inne jednostki grupy mają siedzibę w różnych państwach członkowskich, uznaje się, że dostawca VSP ma siedzibę w państwie członkowskim, w którym siedzibę ma jego jednostka dominująca, lub w razie braku takiej siedziby – w państwie członkowskim, w którym siedzibę ma jednostka zależna, lub w razie braku takiej siedziby – w państwie członkowskim, w którym siedzibę ma inna jednostka grupy. Jeżeli istnieje kilka jednostek zależnych i każda z nich ma siedzibę w innym państwie członkowskim, uznaje się, że dostawca VSP ma siedzibę w tym państwie członkowskim, w którym jedna z jednostek zależnych pierwotnie rozpoczęła swoją działalność, pod warunkiem że jej związek z gospodarką tego państwa członkowskiego jest faktyczny i trwały. Jeżeli istnieje kilka innych jednostek będących częścią grupy i każda z nich ma siedzibę w innym państwie członkowskim, uznaje się, że dostawca ma siedzibę w tym państwie członkowskim, w którym jedna z tych jednostek pierwotnie rozpoczęła swoją działalność, pod warunkiem że jej związek z gospodarką tego państwa członkowskiego jest faktyczny i trwały.

Podobne zasady ustalenia jurysdykcji dostawców VSP znajdziemy w polskich przepisach URTV (art. 1a ust. 5–6 URTV). Warto jednak w tym miejscu wskazać, że obecnie niewielu – bo jedynie 16 – dostawców VSP podlegających jurysdykcji polskiej dokonało wpisu do wykazu Przewodniczącego KRRiT (KRRiT 2023).

Jednym z elementów zapewniających skuteczność wdrożenia DAUM jest wymóg, by Komisja Europejska była informowana o dostawcach podlegających jurysdykcji poszczególnych państw członkowskich, zgodnie z zasadami dotyczącymi siedziby (Piech 2019: 257; Badźmirowska-Masłowska 2018: 445). W tym celu państwa członkowskie opracowują i aktualizują wykaz dostawców VSP mających siedzibę na ich terytorium lub uznanych za mających siedzibę na ich terytorium i wskazują, na których kryteriach z wyżej omówionych opiera się ich jurysdykcja. Wykaz wraz z jego aktualizacjami jest przekazywany Komisji Europejskiej, która zapewnia ich udostępnianie w centralnej bazie danych.

3. Treści nielegalne i szkodliwe na platformach udostępniania wideo

3.1. Pojęcie, kwalifikowanie i zgłaszanie

DAUM wprowadza dla VSP regulacje chroniące przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika oraz handlowymi przekazami audiowizualnymi: małoletnich, gdy szkodzą ich rozwojowi fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu, jak również ogół odbiorców, gdy zawierają nawoływanie do przemocy lub nienawiści lub zawierają treści, których rozpowszechnianie jest przestępstwem na mocy prawa unijnego.

DAUM nie zawiera definicji pojęcia „treści, które mogą zaszkodzić rozwojowi fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu nieletnich” (Piech 2019: 256). Zgodnie z art. 6 DAUM państwa członkowskie stosują odpowiednio, proporcjonalne do potencjalnej szkodliwości środka – wybór godzin nadawania, narzędzia weryfikacji wieku lub inne rozwiązania techniczne – aby audiowizualne usługi medialne świadczone przez dostawców usług medialnych podlegających ich jurysdykcji, które mogą zaszkodzić rozwojowi małoletnich, były udostępniane jedynie w taki sposób, by małoletni w zwykłych okolicznościach nie mogli ich słuchać ani oglądać. Prawodawca unijny przewiduje w art. 28 ust. 3 DAUM, że do celów ochrony małoletnich najbardziej szkodliwe treści podlegają najsurowszym środkom kontroli dostępu (Matlak 2022a: 52; Chałubińska-Jentkiewicz i Nowikowska 2022: 91).

Kierując się potrzebą zapewnienia skutecznej ochrony małoletnim przed szkodliwymi dla nich treściami, uwzględniając możliwości techniczne, stopień szkodliwości audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych prze-

kazów dla małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz specyfikę platform udostępniania wideo, KRRiT wydała Rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 2022 r. Zgodnie z jego postanowieniami dostawca VSP zapewnia odbiorcy możliwość zapoznania się z symbolami graficznymi w taki sposób, aby odbiorca mógł z łatwością zapoznać się z oznaczeniem w trakcie trwania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów. Załącznik nr 1 do rozporządzenia charakteryzuje poszczególne kategorie wiekowe i opisuje audycje, wideo stworzone przez użytkowników i inne przekazy z punktu widzenia co najmniej jednego z czterech elementów ważnych dla rozwoju małoletnich: prezentowanej wizji świata, ocen moralnych, wywoływanych emocji i wzorców zachowań. Na podstawie przytoczonych kryteriów zostały wyróżnione cztery kategorie przekazów: I – bez ograniczeń wiekowych, II – dla małoletnich od lat 12, III – dla małoletnich od lat 16, oraz IV – dla osób pełnoletnich (od lat 18). Wydanie rozporządzenia ma służyć spójności kwalifikacji treści i systemów oznaczeń we wszystkich usługach medialnych i VSP (Uzasadnienie 2021: 38). Zabezpieczenia techniczne mogą być przy tym ujednocnione w ramach samoregulacji.

Dostawca VSP jako podmiot odpowiedzialny za sposób zestawienia treści umieszczanych na platformie zapewnia zabezpieczenia techniczne, których celem jest ochrona małoletnich przed szkodliwymi treściami, jednak sam nie ma obowiązku ich kwalifikowania. Wprowadzone przez niego zabezpieczenia techniczne mają zabezpieczać treści umieszczane na platformie przez użytkowników, jeżeli użytkownik umieszczający je uzna, że mogą szkodzić małoletnim.

Przepisy DAUM zobowiązują także do ochrony ogółu odbiorców przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika oraz handlowymi przekazami audiowizualnymi, które zawierają nawoływanie do przemocy lub nienawiści wobec grupy osób lub członka grupy ze względów, o których mowa w art. 21 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP), tj. w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną lub przynależność państwową (Piech 2019: 253; Rozgonyia 2020: 90; Matlak 2022b: 718). Przesłanki dyskryminacyjne wymienione w art. 47p URTV są odzwierciedleniem treści art. 21 KPP (Jaskiernia 2021: 884; Chałubińska-Jentkiewicz 2022: 537).

Ponadto DAUM wymaga chronienia ogółu odbiorców przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika oraz handlowymi przekazami audiowizualnymi zawierającymi treści, których rozpowszechnianie jest przestępstwem na mocy prawa unijnego. Są to treści, które stanowią publiczne nawoływanie do popełnienia przestępstwa terrorystycznego określonego w art. 5 dyrektywy

(UE) 2017/541 w sprawie zwalczania terroryzmu, stanowiącego jedno z najpoważniejszych pogwałceń uniwersalnych wartości, na których opiera się Unia Europejska, takich jak godność ludzka, wolność, równość i solidarność oraz poszanowanie praw człowieka, stanowiąc jednym z najpoważniejszych zamachów na demokrację i praworządność (Radoniewicz 2021: 162; Woods 2018: 14). DAUM zakazuje też dostępu do treści będących przestępstwem związanym z pornografią dziecięcą, określonym w art. 5 ust. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej. „Pornografia dziecięca” oznacza wszelkie materiały ukazujące dziecko lub osobę wyglądającą na dziecko uczestniczące w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnie seksualnym charakterze, jak również przedstawienia lub realistyczne obrazy organów płciowych dziecka w celach głównie seksualnych lub realistyczne obrazy dziecka uczestniczącego w zachowaniach o wyraźnie seksualnym charakterze (Radoniewicz 2021: 161; Chałubińska-Jentkiewicz 2022: 537). DAUM wymaga także ochrony przed treściami, które mogą być przestępstwem na tle rasistowskim i ksenofobicznym, określonym w art. 1 decyzji ramowej 2008/913/WSiSW w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnych, czyli publicznym nawoływaniem do przemocy lub nienawiści skierowanej przeciwko grupie osób, którą definiuje się według rasy, koloru skóry, wyznawanej religii, pochodzenia albo przynależności narodowej lub etnicznej lub przeciwko członkowi takiej grupy, lub popełnieniem tego czynu przez publiczne rozpowszechnianie lub rozprowadzanie tekstów, obrazów lub innych materiałów; jak również publicznym aprobowaniem, negowaniem lub rażącym pomniejszaniem zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych skierowanych przeciwko grupie osób, którą definiuje się według rasy, koloru skóry, wyznawanej religii, pochodzenia albo przynależności narodowej lub etnicznej, lub przeciwko członkowi takiej grupy, jeśli czyny takie mogą podburzać do przemocy lub wzbudzać nienawiść skierowaną przeciwko tej grupie lub jej członkowi (Chałubińska-Jentkiewicz, Nowikowska 2022: 96). Podobne regulacje zawiera art. 47o ust.1 pkt 2 i 3 URTV, wskazując, że obowiązkiem dostawcy VSP jest stosowanie środków przeciwdziałających udostępnianiu treści bezprawnych.

Przepis art. 47s URTV przewiduje ponadto, że dostawca VSP zapewni użytkownikom przejrzyste i przyjazne mechanizmy umożliwiające zgłaszanie, że treści na niej umieszczone naruszają zakazy dotyczące umieszczanych treści. Ustawodawca przewidział obowiązek udzielenia użytkownikom odpowiedzi niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 48 godzin od chwili zgłoszenia (Chałubińska-Jentkiewicz i Nowikowska 2022: 92). Przepisy URTV przewidują możliwość wydania fakultatywnego rozporządzenia KRRiT dotyczącego sposobu

zgłaszania, że treści umieszczone na platformie udostępniania wideo zawierają treści bezprawne, oraz udzielania odpowiedzi na zgłoszenia dokonane przez użytkowników, mając na uwadze konieczność zapewnienia użytkownikom łatwego dostępu do możliwości składania zgłoszeń oraz zachowania szybkości postępowania i uwzględniając możliwości techniczne oraz specyfikę platform udostępniania wideo.

3.2. Sposoby reagowania na naruszenia i sposoby rozstrzygnięcia sporu

W myśl przepisów URTV dostawca VSP wzywa użytkownika do usunięcia naruszeń, jeżeli umieszczane przez niego treści naruszają przepisy prawa lub przyjętego regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną. Rozstrzygnięcie dostawcy platformy udostępniania wideo powinno zawierać uzasadnienie i zostać niezwłocznie przekazane jej użytkownikowi.

W sytuacji, gdy użytkownik nie doprowadzi treści zamieszczanych na VSP do stanu zgodnego z prawem, co może oznaczać stosowne oznaczenia w przypadku treści mogących zaszkodzić rozwojowi małoletnich lub usunięcie treści zakazanych, dostawca VSP będzie miał prawo do zablokowania dostępu do tych treści innym użytkownikom, co oznacza, że treść taka nie będzie usuwana z platformy, ale nie będzie dostępna dla ogółu odbiorców, a jedynie dla użytkownika, który ją umieścił na platformie (Uzasadnienie 2021: 40). W przypadku dalszych naruszeń, jakich dopuszczać się będzie dany użytkownik VSP, dostawca może czasowo uniemożliwić mu dodawanie nowych treści, co potocznie określa się jako zablokowanie konta (Uzasadnienie 2021: 40). Zgodnie z art. 47t ust. 2 URTV dostawca platformy udostępniania wideo może uniemożliwić użytkownikowi umieszczanie na VSP audycji, wideo przez niego stworzonych lub innych przekazów przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące w przypadku co najmniej dwukrotnego ich umieszczenia mimo wezwania do zaprzestania naruszania prawa (Chałubińska-Jentkiewicz 2022: 538). W najbardziej rażących przypadkach umieszczania audycji, wideo stworzonych przez użytkownika lub innych przekazów zawierających treści mogące ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, treści pornograficzne z udziałem małoletniego, treści nawołujące do znieważania grupy ludności albo poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości, dostawca VSP może nawet zakazać na stałe danemu użytkownikowi umieszczania treści, przy czym typowym sposobem może być w takim przypadku likwidacja konta użytkownika (Uzasadnienie 2021: 40).

Użytkownicy VSP nie powinni być przy tym pozbawieni ochrony prawnej na zasadach ogólnych, zatem użytkownik, którego treści zostały zablokowane,

może złożyć skargę do KRRiT, zgodnie z przepisem art. 47 lit.t ust. 5 i 6 URTV (Uzasadnienie 2021: 40). Ma ona charakter skargi w rozumieniu art. 2 Kodeksu postępowania administracyjnego (KPA), którą, zgodnie z art. 228 KPA, składa się do organów właściwych do ich rozpatrzenia (Wegner 2019: 1055; Wojciechowska 2021: 1476). Jak stanowi art. 237 KPA, organ właściwy do załatwienia skargi powinien załatwić skargę bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca (Wegner 2019: 1073; Wojciechowska 2021: 1495). KRRiT jest więc zobowiązany w tym terminie do rozpatrzenia skargi i odniesienia się do zarzutów w niej zawartych. Samo wniesienie skargi nie powoduje konieczności wszczęcia postępowania administracyjnego. Dopiero jeżeli KRRiT w toku rozpatrywania skargi uzna, że zablokowanie treści mogło mieć charakter bezprawny, będzie mogła wszcząć i przeprowadzić postępowanie administracyjne, w wyniku którego wydana może zostać decyzja o nakazaniu przywrócenia stanu zgodnego z prawem, jak stanowi art. 10 ust. 4 URTV (Tylec 2021:180). Szczegółowe przepisy z art. 47t ust. 6 doprecyzowują, jakie działania Przewodniczący KRRiT będzie mógł nakazać dostawcy VSP. Są to odpowiednio: uniemożliwienie dostępu do umieszczonych na tej platformie audycji, wideo stworzonych przez użytkownika lub innych przekazów zawierających bezprawne treści; przywrócenie dostępu do umieszczonych na tej platformie przez jej użytkownika audycji, wideo stworzonych przez użytkownika lub innych przekazów, lub przywrócenie użytkownikowi VSP możliwości umieszczania audycji, wideo stworzonych przez użytkownika lub innych przekazów na VSP. Z uwagi na konieczność szybkiego rozstrzygnięcia sporu między dostawcami a użytkownikami VSP przed wydaniem decyzji tzw. nakazowej Przewodniczący KRRiT nie będzie musiał dokonać wezwania do zaniechania działań (art. 10 ust. 3 URTV). Od decyzji Przewodniczącego KRRiT przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Gospodarczego (Tylec 2021: 181).

Dyrektywa, a w ślad za nią polski ustawodawca, przewiduje także mechanizmy pozasądowe, jak również niezależną ochronę sądową. Zgodnie z DAUM państwa członkowskie zapewniają, by użytkownicy mogli bronić swoich praw przed sądem w stosunku do dostawców platformy udostępniania wideo. W świetle polskiego prawa gwarancje prawa do sądu zapewnione są przez ogólne regulacje prawa cywilnego, gdyż akceptacja regulaminu przez użytkownika powoduje powstanie relacji umownej. Zablokowanie treści niezgodnie z zasadami wynikającymi z URTV oraz regulaminu daje podstawę do sądowego dochodzenia roszczeń wynikających z niewłaściwego wykonania umowy przez dostawcę VSP (Uzasadnienie 2021: 42).

Warto w tym miejscu wskazać także, że prawodawca unijny preferuje pozasądowe mechanizmy dochodzenia roszczeń na potrzeby rozstrzygnięcia sporów między dostawcami VSP a użytkownikami. Mechanizmy takie umożliwiają bez-

stronne rozstrzyganie sporów i nie pozbawiają użytkownika ochrony prawnej zapewnianej przez prawo krajowe (Matlak 2022a: 50). Przepisy art. 47u URTV przewidują, że spór dotyczący rozpatrzenia zgłoszenia między użytkownikiem platformy udostępniania wideo a dostawcą VSP może być zakończony polubownie w drodze mediacji prowadzonej zgodnie z zasadami art. 183¹–183⁷ i art. 183¹¹–183¹⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (KPC). Zgodnie z przepisem art. 183³ KPC mediator powinien zachować bezstronność przy prowadzeniu mediacji (Drabik 2019: 670). Mediacja jest dobrowolna, a jak stanowi przepis art. 183¹ §3, w umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób jego wyboru (Malczyk 2020: 624). Koniecznymi elementami wniosku o przeprowadzenie mediacji, zgodnie z art. 183⁷ KPC, są: oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis strony oraz wymienienie załączników (Malczyk 2020: 636). Zgodnie z przepisami art. 183^{3a} KPC mediator prowadzi mediację, wykorzystując różne metody zmierzające do polubownego rozwiązania sporu, w tym wspieranie stron w formułowaniu przez nie propozycji ugodowych, lub na zgodny wniosek stron może wskazać sposoby rozwiązania sporu, które nie są dla stron wiążące (Malczyk 2020: 630; Drabik 2019: 673). Zgodnie z art. 183¹² KPC z przebiegu mediacji sporządza się protokół – zarówno wtedy, gdy zawarto ugodę, jak i wtedy, gdy jej nie zawarto – w którym oznacza się miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji (Drabik 2019: 680). Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, zamieszcza się ją w protokole albo załącza się do niego. Przez podpisanie ugody strony wyrażają zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie, o czym mediator informuje strony (Malczyk 2020: 642).

Postępowanie mediacyjne dotyczące treści umieszczonych na platformach ma swoją specyfikę. Ustawodawca przewidział, że mediatorem może być osoba fizyczna mająca wykształcenie w dziedzinie prawa oraz wiedzę i doświadczenie w dziedzinie mediów, wpisana na listę mediatorów prowadzoną przez Przewodniczącego KRRiT, albowiem wymóg znajomości rynku mediów może zwiększyć skuteczność mediacji wobec specyficznego charakteru potencjalnych sporów między dostawcami a użytkownikami VSP (Uzasadnienie 2021: 42). Niestety plany krajowego regulatora, zgodnie z którymi „szeroki i prosty dostęp do informacji o mediacji oraz jej zasadach, a także do listy mediatorów, która prowadzona będzie przez Przewodniczącego KRRiT oraz publicznie dostępna na stronach internetowych KRRiT, będą gwarantowały realny i skuteczny dostęp użytkowników do pozasądowego mechanizmu rozpatrywania sporów” (Uzasadnienie 2021: 42), pozostają nadal w sferze deklaratywnej.

4. Regulamin usług platformy udostępniania wideo

Na gruncie prawa europejskiego kwestia regulaminu usług platformy udostępniania wideo została lakonicznie wzmiankowana w art. 28 ust. 3 DAUM w kontekście odpowiednich środków, których stosowanie przez dostawców usług medialnych podlegających jurysdykcji państw członkowskich państwa te mają zapewnić w celu ochrony przed treściami szkodliwymi, nielegalnymi w audycjach i wideo stworzonych przez użytkownika VSP.

Przechodząc do omówienia przepisów prawa polskiego znajdujących zastosowanie w przypadku regulaminów usług platform udostępniania wideo, należy przede wszystkim odnieść się do regulacji zawartych w dwóch aktach prawnych – ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną (UUDE) oraz URTV.

Na gruncie UUDE kluczowe znaczenie w tym zakresie ma art. 8 ustawy, przewidujący, że usługodawca świadczy usługi drogą elektroniczną zgodnie z regulaminem. Regulamin ten, w myśl art. 8 ust. 1 UUDE, określa usługodawca przed rozpoczęciem świadczenia usług drogą elektroniczną i nieodpłatnie udostępnia usługobiorcy przed zawarciem umowy o świadczenie usług drogą elektroniczną, także – na jego żądanie – w taki sposób, który umożliwia pozyskanie, odtwarzanie i utrwalanie treści regulaminu za pomocą systemu teleinformatycznego, którym posługuje się usługobiorca. Regulamin ten w literaturze przedmiotu uznawany jest słusznie za wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 i nast. KC (Taczowska-Olszewska, Chałubińska-Jentkiewicz 2019: 217–218; Gumularz 2019: 142). W myśl art. 8 ust. 2 UUDE usługobiorca nie jest związany postanowieniami regulaminu, które nie zostały mu udostępnione w wyżej wskazany sposób.

Wymogi co do minimalnej treści regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną zawiera art. 8 ust. 3 UUDE, w myśl którego regulamin określa w szczególności: rodzaje i zakres usług świadczonych drogą elektroniczną; warunki świadczenia usług drogą elektroniczną, w tym wymagania techniczne niezbędne do współpracy z systemem teleinformatycznym, którym posługuje się usługodawca, oraz zakaz dostarczania przez usługobiorcę treści o charakterze bezprawnym; warunki zawierania i rozwiązywania umów o świadczenie usług drogą elektroniczną oraz tryb postępowania reklamacyjnego. Zatem przepis ten wskazuje niezbędne elementy składające się na treść regulaminu (Taczowska-Olszewska i Chałubińska-Jentkiewicz 2019: 218), przy czym – jak wskazuje użycie przez ustawodawcę zwrotu „w szczególności” – dokonane w nim wyliczenie ma charakter jedynie przykładowy. Ogólnie rzecz ujmując, regulaminy, o których mowa w art. 8 UUDE, określają zasady świadczenia usług przez przedsiębiorców internetowych, którzy mają obowiązek działać zgodnie z regulaminem, natomiast z perspektywy użytkownika zaakceptowanie regulaminu oznacza wyrażenie zgody na ukształtowanie relacji umownej z usługodawcą

i korzystanie z usługi zgodnie z określonymi w nim zasadami (Uzasadnienie 2021: 42).

Mocą nowelizacji dokonanej w 2021 r. do URTV dodany został art. 47r, zgodnie z którym regulamin świadczenia usług drogą elektroniczną przez dostawcę VSP powinien zawierać w szczególności:

- informację o cechach oraz szczegółowych warunkach kwalifikowania i oznaczania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów oraz wzorach odpowiednich symboli graficznych dla ochrony małoletnich,
- informację o zasadach umieszczania przekazów handlowych w materiałach umieszczanych na platformie przez użytkowników,
- sposób zgłaszania przez użytkowników, że treści umieszczone na platformie udostępniania wideo zawierają treści bezprawne oraz tryb rozpoznawania zgłoszeń, w tym terminy i sposób udzielania odpowiedzi na zgłoszenia,
- kryteria dokonywania oceny audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów jako szkodliwych dla małoletnich lub nielegalnych,
- informacje dotyczące możliwości składania skarg na rozstrzygnięcia dostawcy platformy udostępniania wideo oraz informacje dotyczące innych środków ochrony prawnej przysługujących użytkownikom platform udostępniania wideo wobec rozstrzygnięć dostawcy platformy udostępniania wideo,
- informacje o zakresie i celu przetwarzania danych osobowych użytkowników platformy udostępniania wideo.

Rozpatrując wzajemną relację pomiędzy wyżej przytoczonymi przepisami – UUDE i URTV, przyjąć należy, że przepis art. 47r URTV jedynie uszczegóławia wymaganą przez prawo treść regulaminu świadczenia usług elektronicznych, w przypadku gdy usługodawcą tym jest dostawca VSP, mając w tym zakresie charakter *lex specialis* w stosunku do przepisów UUDE. Wskazuje na to treść zdania pierwszego art. 47r URTV, z którego wynika jednoznacznie, że wymienione w dalszej części tego przepisu kwestie powinny zostać określone przez dostawcę platformy udostępniania wideo w regulaminie świadczenia usług drogą elektroniczną, o którym mowa w art. 8 UUDE.

Dostawca platformy udostępniania wideo zobowiązany jest do określenia i udostępnienia usługobiorcom regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną, określającego w szczególności treści wskazane w art. 8 ust. 3 UUDE, a ponadto treści wskazane w art. 47r URTV. Zatem w istocie ustawodawca nakłada dalej idące wymogi co do treści regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną na dostawcę platformy udostępniania wideo niż na innych usługodawców. Uzasadnione jest to wynikającym z DAUM wymogiem zapewnienia zastosowania przez takich dostawców odpowiednich środków służących ochronie przed treściami szkodliwymi i nielegalnymi.

Warto nadmienić, że na etapie prac legislacyjnych, podkreślając konieczność określenia jednakowego standardu dla wszystkich dostawców VSP podlegających polskiej jurysdykcji, który powinien być wygodny dla użytkowników i zapewniać im realną ochronę ich praw, postulowano wyposażenie KRRiT w kompetencje do określenia w drodze rozporządzenia ramowego wzoru formularzy regulaminów zawierających określenie praw i obowiązków dostawców platform udostępniania wideo (KRRiT 2020: 23). Koncepcja ta ostatecznie nie znalazła odzwierciedlenia w tekście znowelizowanej URTV, niemniej jednak wydaje się *de lege ferenda* warta ponownego rozważenia. Określenie w ramach rozporządzenia wzorca regulaminu, określającego kwestie kluczowe (np. dotyczące ochrony małoletnich), które miałyby charakter *essentialia negotii* i mogłyby być zmieniane tylko w drodze rozporządzenia, przy jednoczesnym pozostawieniu dostawcom VSP swobody co do wprowadzenia w regulaminach postanowień dotyczących kwestii uzupełniających (*accidentalialia negotii*), pozwoliłoby na ujednoczenie treści regulaminów i przyczyniłoby się do zwiększenia poziomu ochrony użytkowników.

5. Wnioski

Przepisy DAUM oraz URTV zobowiązują dostawców VSP do wprowadzenia i przestrzegania reguł w zakresie monitorowania udostępnianych treści z zastosowaniem odpowiednich środków, uwzględniając charakter danej treści, szkodę, jaką może ona wyrządzić, cechy kategorii osób podlegających ochronie, jak również zagrożone prawa i uzasadnione interesy, w tym dostawców VSP oraz użytkowników, którzy stworzyli lub umieścili treści na platformach, a także interes publiczny. Środki te muszą być wykonalne i proporcjonalne względem wielkości usługi platformy udostępniania wideo oraz charakteru świadczonej usługi.

Omówione w artykule regulacje mają dostosować ekosystem mediów audiowizualnych do wyzwań epoki cyfrowej, charakteryzującej się ogromnym wolumenem treści audiowizualnych i możliwością ponadgranicznego dostępu do nich, poprzez wprowadzenie bardziej rozbudowanych zasad ochrony odbiorców, w tym zwłaszcza grup wymagających zapewnienia zwiększonego poziomu bezpieczeństwa w sieci, jak małoletni, powszechnie korzystający z platform udostępniania wideo. Specyfika funkcjonowania platform udostępniania wideo polega na tym, że dostawca VSP pozycjonuje treści, zestawia je i proponuje użytkownikom do odbioru, nie ponosząc odpowiedzialności redakcyjnej za treści, które się na niej znajdują, w znaczeniu przeprowadzania kontroli treści przed ich umieszczeniem ani bieżącej weryfikacji. Odpowiedzialność dostawcy nie wiąże się więc z samymi treściami naruszającymi prawo, a z niezgodnym z prawem ich zestawianiem i udostępnieniem. Na zasadach opisanych w tekście

odbiorcy treści muszą mieć zagwarantowany łatwy sposób sygnalizowania dostawcom VSP o naruszeniach w treściach umieszczanych na platformie, którzy podejmują wówczas odpowiednie środki. Ponadto KRRiT została wyposażona w narzędzia oceny, czy sposoby reakcji dostawców VSP w konkretnych sprawach indywidualnych użytkowników są prawidłowe i proporcjonalne. W regulaminie świadczenia usług dostawca VSP określa szczegółowe zasady zamieszczania treści na platformie, z jednoznacznym podkreśleniem, że treści uznane za bezprawne nie będą przez nich tolerowane.

Dostawca platformy udostępniania wideo ponosi odpowiedzialność wyłącznie za niedopełnienie obowiązków nakładanych przez ustawę, w tym nie-usunięcie treści mimo posiadania informacji, że naruszają one przepisy prawa. Przepisy URTV przewidują, że Przewodniczący KRRiT może wydać decyzję nakładającą na dostawcę VSP karę pieniężną w wysokości do dwudziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w kwartale poprzedzającym wydanie decyzji nakładającej karę, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Określając jej wysokość, uwzględnia się zakres i stopień szkodliwości naruszenia oraz dotychczasową działalność dostawcy VSP.

Regulacje przewidujące mechanizmy służące ochronie użytkowników platform zdają się układać w klarowny system, przy czym charakterystyczną jego cechą jest stałe zaangażowanie użytkowników w jego bieżące funkcjonowanie i wielość podmiotów – jak operator platformy, podmiot umieszczający na niej treści, finalny użytkownik lub jego opiekun prawny w przypadku małoletnich, krajowy regulator rynku medialnego lub regulator rynku medialnego w innym państwie członkowskim – w ramach różnych procedur skargowych. Opisane w tekście polskie rozwiązania URTV w tym zakresie odpowiadają regulacji europejskiej.

Rozwiązania opisane w niniejszym artykule wydają się podnosić poziom ochrony użytkowników platform udostępniania wideo. Dużą szansę dla ochrony przed treściami szkodliwymi oraz nielegalnymi dostrzegam w samoregulacji, poprzez powstające kodeksy dobrych praktyk oraz upowszechnianie umiejętności świadomego korzystania z mediów cyfrowych.

Wykaz skrótów

- DAUM – Dyrektywa (UE) 2018/1808 zmieniająca dyrektywę o audiowizualnych usługach medialnych
- EAO – European Audiovisual Observatory
- KC – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny
- KPA – Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego

- KPC – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego
KPP – Karta Praw Podstawowych
KRRiT – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
URTV – Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji
UUDE – Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną
VSP – *video sharing platform* (platforma udostępniania wideo)

Bibliografia

Akty prawne

- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana), Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47–390.
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 389–405.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/31/WE z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym), Dz. Urz. UE L178 z 17.07.2000, s. 1–16.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/21/WE z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa), L108 z 24.04.2002, s. 33–50.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych), Dz. Urz. UE L 95 z 15.04.2010, s. 1–24.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW, Dz. Urz. UE L 335 z 17.12.2011, s. 1–14.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępująca decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniająca decyzję Rady 2005/671/WSiSW, Dz. Urz. UE L 88 z 31.03.2017, s. 6–21.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku, Dz. Urz. UE L 303 z 28.11.2018, s. 69–92.
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, t.j. Dz.U. 2023, poz. 775.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1360 ze zm.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.
- Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1722
- Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, t.j. Dz.U. 2020, poz. 344.

- Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, Dz.U. 2021, poz. 1676.
- Rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w platformach udostępniania wideo, Dz.U. 2022, poz. 1019.

Opracowania

- Badźmirowska-Masłowska, Katarzyna. 2020. Zmiany dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych w świetle polityki Unii Europejskiej. *Zarządzanie Mediami* 8(4): 435–452. DOI: 10.4467/23540214ZM.20.044.12648, www.ejournals.eu/ZM.
- Cavaliere, Paolo. 2021. Who's sovereign? The AVMSD's country of origin principle and video-sharing platforms. *Journal of Digital Media & Policy* 2(3): 407–423. DOI 10.2139/ssrn.3986101.
- Chałubińska-Jentkiewicz, Katarzyna. 2022. *Prawna ochrona treści cyfrowych*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Chałubińska-Jentkiewicz, Katarzyna i Monika Nowikowska. 2022. *Prawo mediów*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Cole, Mark. D. 2018. *The AVMSD Jurisdiction Criteria concerning Audiovisual Media Service Providers after the 2018 Reform*, Legal Opinion. Saarbrücken. https://emr-sb.de/wp-content/uploads/2018/12/EMR_MDC_AVMSD-jurisdiction-after-2018-reform_12-2018-1.pdf.
- Drabik, Marcin 2019. W: *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art.1-505³⁹*, (red.) Tomasz Szanciłło. Warszawa: C.H. Beck.
- European Audiovisual Observatory. 2021. Mapping of national rules applicable to video-sharing platforms: Illegal and harmful content online, Strasbourg, <https://rm.coe.int/mapping-on-video-sharingplatforms-2021-full-report/1680a43575>.
- Galewska, Ewa. 2021. Zwalczenie nielegalnych treści przez użytkowników platform internetowych – kierunek regulacji Unii Europejskiej, (red.) Kinga Flaga-Gieruszyńska i Jacek Gołączyński. W: *Prawo nowych technologii*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Gumularz, Mirosław. 2019. *Świadczenie usług drogą elektroniczną*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Jakiernia, Alicja. 2018. Aktualne problemy europejskiego ładu medialnego. Rada Europy i Unia Europejska wobec zagrożeń wolności i pluralizmu mediów, postprawdy i odpowiedzialności platform internetowych. *Studia Medioznawcze* 1(72): 123–131. DOI: 10.33077/uw.24511617.ms.2018.72.420.
- Jaskiernia, Alicja. 2021. Problemy mediów w nowej strategii Unii Europejskiej „wzmocnienia odporności demokratycznej”. *Studia Medioznawcze* 1(84): 880–890. DOI: 10.33077/uw.24511617.sm.2021.1.647.
- Klaffkowska-Waśniowska, Katarzyna. 2018. Soccer or Football: The Level Playing Field Idea for the European single market in the audiovisual media services, *Michigan State International Law Review* (2)26: 295–333. <https://core.ac.uk/download/pdf/228478342.pdf>
- Klaffkowska-Waśniowska, Katarzyna. 2021. *Wpływ nowelizacji dyrektywy Unii Europejskiej o audiowizualnych usługach medialnych na regulacje w krajach członkowskich*. Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego.

- Komisja Europejska. 2020. Wytoczne w sprawie stosowania w praktyce kryterium zasadniczej funkcji w odniesieniu do definicji „usługi platformy udostępniania wideo” zgodnie z dyrektywą o audiowizualnych usługach, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0707\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0707(02)&from=EN).
- Konarski, Xawery. 2020. Nowe obowiązki dostawców usług internetowych w prawie polskim i Unii Europejskiej. W: *Prawo nowych technologii – dane osobowe i prywatność, cyberbezpieczeństwo, handel elektroniczny, innowacje, internet i media, prawo IT*, (red.) Xawery Konarski. Dodatek do MOP 2020m 20, 147–153.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. 2023. Lista dostawców platform udostępniania wideo wpisanych do wykazu Przewodniczącego KRRiT na podstawie art. 1a ust. 7. Warszawa, <https://www.gov.pl/web/krrit/lista-dostawcow-platform-udostepniania-wideo-wpisanych-do-wykazu-przewodniczacego-krrit-na-podstawie-art-1a-ust7-urt>.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. 2022. *Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji w 2021 r.* Warszawa, <https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2021-roku>.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. 2020. *Kierunki implementacji dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych.* Warszawa, <http://www.archiwum.krrit.gov.pl/regulacje-prawne/unia-europejska/dyrektywa-medialna/>.
- Kubiak Maciej i Paweł Myrda. 2020. Zacieranie granic między poszczególnymi rodzajami mediów, przy różnym reżimie regulacyjnym – wybrane zagadnienia prawne. W: *Prawo nowych technologii – dane osobowe i prywatność, cyberbezpieczeństwo, handel elektroniczny, innowacje, internet i media, prawo IT*, (red.) Xawery Konarski. Dodatek do MOP 2020, 20, 155–163. DOI: 10.32027/MOP.20.20.6.
- Malczyk, Małgorzata. 2020. W: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 1–424¹²*, (red.) Agnieszka Góra-Błaszcykowska. Warszawa: C.H. Beck.
- Matlak, Andrzej. 2022a. Wybrane aspekty implementacji do polskiego prawa zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych. *Białostockie Studia Prawnicze* 1(27): 37–54. DOI: 10.15290/bsp.2022.27.01.03
- Matlak, Andrzej. 2022b. Zmiana dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych. W: *In varietate concordia: księga jubileuszowa profesora Ryszarda Skubisza*, (red.) Edyta Całka, Andrzej Jakubecki, Mirosław Nazar, Adrian Niewęglowski, Rafał Poździk. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Niewęglowski, Krzysztof. 2021. Ocena skutków prawnych regulacji rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii (druk nr 1340). *Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych* 4(72): 174–186. DOI: 10.31268/ZPBAS.2021.75.
- Piech, Magdalena. 2019. *Pośrednicy internetowi w prawie Unii Europejskiej. Rola i obowiązki wobec treści użytkowników.* Warszawa: Wolters Kluwer.
- Radoniewicz, Filip. 2021. Zwalczanie nielegalnych treści w internecie – aspekty wybrane. W: *Media w erze cyfrowej: wyzwania i zagrożenia*, (red.) Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz, Monika Nowikowska, Krzysztof Wąsowski. 155–187. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Rozgonyi, Krisztina. 2020. Negotiating new audiovisual rules for Video Sharing Platforms: proposals for a Responsive Governance Model of speech online. *Revista Catalana de Dret Públic* 61: 83–98, <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rcdp/article/view/10.2436-rcdp.i61.2020.3537>.

- Taczkowska-Olszewska, Joanna i Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz. 2019. *Świadczenie usług drogą elektroniczną*. Warszawa: C.H. Beck.
- Tylec, Grzegorz. 2021. W: *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, (red.) Adrian Niewęglowski. Warszawa: Wolter Kluwers.
- Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, druk sejmowy nr 1340, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1340>
- Wegner, Joanna. 2019. W: *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, (red.) Zbigniew Kmiecik, Wojciech Chróścielewski. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Woods, Lorna M. 2018. Video-sharing platforms in the revised Audiovisual Media Services Directive, *Communications Law* 23(3): 127–140, <https://repository.essex.ac.uk/23300/1/CL23.3> (Woods) accepted.pdf.
- Wojciechowska, Karolina. 2021. W: *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*. (red.) Roman Hausner, Marek Wierzbowski. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.